

‘VESET’ (IVLOS, Universitat d’Utrecht). PERFIL DEL FORMADOR SOCIOCONSTRUCTIVISTA. Procediments i estratègies

Esteve, O; Carandell, Z.; Keim. L.

En aquest document es descriuen en detall estratègies del formador per a:

- a) crear Zones de Desenvolupament Proper i treballar-hi;
- b) intervenir/ajudar en la co-construcció de nous coneixements a partir dels coneixements previs de la persona que es forma, així com de les seves percepcions i representacions,
- c) establir constantment relacions entre les qüestions que planteja el docent i que emergeixen,
- d) de la seva reflexió amb àmbits més teòrics de coneixement (relació t+T),
- e) establir relacions entre un contingut i un altre, entre un àmbit i un altre, i garantir així un fil conductor que en tot moment serveixi de paraigua i guia conceptual (relació t+T),
- f) acompanyar com a tutor el procés de reflexió que s’iniciï en el docent,
- g) gestionar eficaçment processos grupals per tal que es produeixi una bastimentada col.lectiva (vegis document ‘Comunitats d’aprenentatge’)

Si el formador treballa segons els principis de la ‘formació realista del professorat’, combina dues funcions: la de tutor i la de didacta. Això significa, primer de tot, que ha d’estar en condició de:

- vincular les experiències individuals diferents;
- crear situacions d’aprenentatge en les quals els participants del grup puguin construir noves experiències per a aprendre.

En la formació realista del professorat es requereix del formador, per tant, que tracti amb precaució la teoria i accepti que en les debilitats es troben les fortaleses de l’individu. Aplicat a aquest element significa:

- oferir en el moment oportú nous punts de vista teòrics;
- fer conscients els professors de les estructures teòriques que inconscientment ja fan servir;
- formular temes teòrics com a coneixement pràctic
- i, al revés, validar coneixement pràctic com una teoria de la pràctica.

Per a poder limitar-se d’aquesta manera, el formador necessita tant una visió àmplia i una comprensió profunda sobre la teoria didàctica com una consciència de la utilitat i el significat del coneixement adquirit a través de la pràctica. Això constitueix el nucli de la professionalitat del formador.

Un altre tema és la comunicació. Els formadors de professors han de ser bons oients: ¿en quines paraules expressa el professor les seves experiències, els seus pensaments i els seus sentiments? El llenguatge emprat crea una àncora personal i col.lectiu cognitiu. D’aquí neix la premissa de partida.

Premissa de partida: El formador haurà d’actuar amb tacte’, la qual cosa comporta que entengui com dinamitzar i fomentar una ‘interacció contingent’

La interacció 'contingent' fa referència a un tipus d'interacció simètrica en la qual tant experts com no-experts argumentin, raonin, s'informin, concretin, etc. D'aquesta manera es crea una interacció en la qual tots junts construeixen un context comú on s'uneix allò nou amb el que ja es coneix (contingent interaction, van Lier, 1996). Per a això hauria d'adquirir coneixement sobre les característiques del discurs explorador.

Estratègies del formador 'vesetià'¹

1. En el grup, el formador ha d'estimular sobretot els processos intermentals de pensament. Per a això ha de ser hàbil en:
 - crear 'conflictes cognitius' en el grup per tal que els participants es vegin obligats a buscar junts una solució i, en conseqüència, emprendre processos de reflexió
 - estimular el pensament dialògic fent analitzar, per exemple, un aspecte determinat des de diversos punts de vista i incentivant els participants a expressar la seva opinió sobre tots els punts de vista
 - i, consegüentment, estimular el pensament col·lectiu tot creant un marc de referència comú
 - emprar un discurs explorador per a promoure la formació d'una relació simètrica
 - tenir en compte aspectes de la dinàmica de grup que, sense perdre de vista l'objectiu, fomentin en especial la interacció (parelles, grups de 3...)
 - activar la metareflexió sobre el procés de la dinàmica de grup.

Estratègies d'actuació i estratègies discursives que poden ser-li d'utilitat en aquest cas són, per exemple:

- rebotar les preguntes i declaracions dels aprenents al grup sencer;
- -dirigir l'atenció dels aprenents cap a elements importants i d'aquesta manera ressaltar signes determinants;
- resumir les idees que han sorgit en el grup i fer que els aprenents comprovin si el resum realment correspon a l'essència dels temes de discussió més importants (Per a això és important respectar les formulacions dels aprenents.);
- demanar als aprenents que es fixin com a objectiu fer una ordenació o classificació per categories d'una compilació de les idees sorgides, de manera que siguin ells els que posin ordre en el caos creatiu;
- incentivari l'aprenent a reflexionar i discutir sobre el que ha ocorregut en el grup durant una determinada activitat, amb l'ajuda de preguntes com: "Què hem fet ara en el grup?" o "Què ha passat?";
- incentivari l'aprenent a completar les paraules o interpretacions del formador o dels altres companys del grup;
- fer "l'orni", per dir-ho d'alguna manera, i motivar els aprenents a verbalitzar les seves accions, els seus sentiments, els seus pensaments i els seus desitjos i, mentrestant, sempre de cap nou, reformular els pensaments dels aprenents per assegurar-nos la seva comprensió.

¹ El procediment VESET ha estat elaborat per un grup de formadors de l'institut de formació IVLOS de la Universitat d'Utrecht, a Holanda.